

A NÖVÉNYTERMESZTÉSI ÁGAZATOK ÖKONÓMIÁJA

Az Agrármérnöki MSc szak tananyagfejlesztése
TÁMOP-4.1.2-08/1/A-2009-0010

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

5. előadás

A termelés környezeti feltételei

A környezeti feltételek hatása

- Közvetlen
 - Termék-előállítás gazdaságossága
 - Piaci igények jobb kielégítése
 - Munkaszervezés hatékonysága
 - Termékek jobb minősége
- Közvetett

A termelési célt meghatározó tényezők I.

- a végtermékféleségeknek és minőségének a felhasználása, feldolgozása,
- a ráfordítás-hozam kapcsolat hatékonyságának növelése,
- a jövedelem és jövedelmezőség növelése,
- a hozamok mennyiségének és minőségének javítása,
- az ökológiai feltételek minél jobb kihasználása,

A termelési célt meghatározó tényezők II.

- az élőmunka hatékonyságának javítása,
- a vetőmag előállítás saját használatra,
- az előállított termékek minőségének fotózása,
- a minél magasabb feldolgozottságú termékek előállítása,
- a termesztett növények egy sajátos tulajdonságának maximális kielégítése,

A termelési célt meghatározó tényezők III.

- a különböző termelési-, tartósítási-, tárolási megoldások bevezetése,
- a vállalaton elüli és vállaltok közötti integráció megvalósítása, bővítése,
- a továbbiakban, a vállalatban természet különböző növények egyedi tulajdonságainak kihasználása, minőségének javítása és ezen keresztül a jövedelmezőség javítása.

A termelési cél lehetséges változatai

- A termelési cél a vállalat igényének és üzleti megfontolásának megfelelően alakítható ki.
- Ágazat sajátosság, hogy a termeszéssel rendszerint nem egy terméket állítanak elő (pl.: széna- és magterelés).
- A termelési célt tovább differenciálja a belső felhasználás igénye, és az értékesítés módja. (pl.: belső takarmányozás, értékesítés).

A lucerna lehetséges termesztési céljai

- Zöldlucerna előállítás
- Szénakészítés
- Szenázs (szilázs) előállítás
- Vetőmagtermesztés
- Lucernaliszt előállítás

A zöldlucerna előállítása és takarmányként való hasznosítása

- A megtermelt zöldlucerna kisebb hányadát (9-12%)-át zölden etetik fel.
- A termelési célt befolyásolja:
 - az állatállomány igénye, a takarmányozás módja,
 - a zöldlucerna előállítás gazdaságossága és versenyképessége más zöld takarmányokkal szemben,
 - a termőhelyi adottságok,
 - a fajta,
 - a ráfordítás-hozam optimális rendezése,
 - az eszközellátottság kialakítása és gazdaságossága,
 - a kaszálás ideje.

A szénakészítés

- A zöldlucerna termés nagyobb hányada szénaként kerül tartósításra és tárolásra.
- A termelési célt befolyásolja:
 - az állatállomány igénye,
 - a saját termelés vagy a vásárlás előnyösebb-e,
 - a felmerülő költségek,
 - A piaci viszonyok,
 - a szénatermelési célhoz kapcsolódó más termékek (liszt, mag, zöld) előállítási igénye,
 - a betakarítás és tartósítás befolyásolja az előállítás mennyiségét és minőségét, ezzel gazdaságosságát.

A szilázs (szenázs) előállítás

- A zöldlucerna felhasználása közel egyötöd arányban szenázsként illetve szilázsként történik.
- A termelési célt befolyásolja:
 - az állomány biológiai igénye,
 - kisebb betakarítási-, tárolási veszteség,
 - a betakarítás, szállítás, be-kitárolás gépesíthetősége,
 - a szilázs előállítás gazdaságossága, versenyképessége,
 - szilázs termelési célhoz kapcsolódó más termékek (liszt, mag, lucerna) előállítási igénye,
 - a betakarítás és tartósítás módja befolyásolja a előállítás mennyiségét és minőségét, ezzel gazdaságosságát.

A vetőmagtermesztés

- A lucerna-magtermelés reális célként fogalmazható meg, de számolni kell a speciális ökológiai feltételekkel, nagyobb szakértelem és forrás igényvel, a jelentős többletköltségekkel és az esetleges értékesítési problémákkal.
- A termelési célt befolyásolja:
 - a termőhelyi adottság alkalmassága,
 - a gazdasági egység felszereltsége,
 - a termelési cél tudatos vállalása,
 - a piaci igények alakulása,
 - növényvédelmi és egyéb többletráfordítások.

A lucernaliszt előállítás I.

- A tartósítási módok közül ezzel az eljárással állítható elő a legkisebb mennyiségi- és minőségi veszteséggel fehérjedús takarmány, viszont legnagyobb a beruházási- és üzemeltetési költsége, valamint a fajlagos energiaigénye.
- Reális termelési célként az árutermelés igénye, kisebb méretnél a belső felhasználás gazdaságossága a mértékadó.

A lucernaliszt előállítás II.

- A döntésnél figyelembe veendő tényezők:
 - mindenek előtt a piaci viszonyok, milyen minőségű terméket, hogyan ismer el a piac,
 - az árak alakulása (beltartalom szerint változó),
 - a végtermék előállítás jövedelmezősége,
 - a jelentős beruházás igény, eszközlekötés,
 - az előállított liszt minősége, ami függ a termesztés, tárolás, szárítás módjától,
 - a termelésszervezés és minél jobb összehangolás igénye a különböző folyamatok között.

Különböző termelési célok közötti végső választás

A választás történhet:

- A különböző termékek vagy kombinációjuk alapján **realizálható jövedelem nagyságát** mérlegelve, a felhasznált erőforrások hatékonysága az életteljesítmény alapján.
- Ugyanazon termelési célnál, minőségnél, de különböző megvalósítási mód esetén dönthetünk a **legkisebb költség elve** alapján.

A piaci viszonyok szerepe

- A ráfordítás-hozam kapcsolatok meghatározásánál döntő tényező a fogyasztói vagy felhasználói igények minél szélesebb körű megismerése.
- A jobb minőség és magasabb feldolgozottság egyre inkább meghatározó tényezővé válik.
- Általában minden piac az olcsóbb árat és a jobb minőséget dotálja.

Az ökonómiai tényezők megítélése

- Megerősödött az ökonómiai tényezők szerepe:
 - ráfordítás hatékonyságának vizsgálata,
 - fizetőképes kereslet megléte,
 - termelési kockázat mérlegelése,
 - termelési költségek vizsgálata, lehetőség szerinti csökkentése,
 - termelési érték vizsgálata, hozam növelés, minőségi felár, támogatások.

ELŐADÁS ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

- A termelési környezet feltételeit jellemezze (termelési cél, szerkezet)
- Milyen termelési célból történik a zöldlucerna előállítása és takarmánykénti hasznosítása?
- Milyen termelési célok indokolják a vetőmag-termesztést?
- A különböző termelési célok közötti választást mi indokolja?

KÖSZÖNÖM FIGYELMÜKET!

Következő előadás címe:

Az ágazatok jellemzői, a jövedelem-előállítás kritériumai

- **Előadás anyagát készítették:**
 - Dr. Salamon Lajos egyetemi tanár
 - Dr. Tell Imre egyetemi docens
 - Dr. Hegyi Judit adjunktus
 - Dr. Kacz Károly adjunktus